

क. नं. १३ कं. नं. १० पु. नं. :

अंक १७

१.४१

संवल्लरोत्सुकान्ततापत्राय

ॐ शिवाय नमः

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीगोपिजनवल्लभोजयति श्रीगोकुलेशपादज्वपरागपरिपूर्त्रये॥ कायवाभनसा
नित्यं वंदे वक्षत्रनन्दनं ॥ १॥ श्रीविठ्ठलेशपादज्वपरागारक्तचेतसा ॥ पुष्टिमार्गप्रवृत्तानां
नक्तानां बोधसिद्धये ॥ २॥ संवत्सरोऽसवदलैर्युक्ता कल्पलतामया ॥ क्रीयते तेन संवृष्टः
सदा संवृष्टमयीश्वरा ॥ ३॥ नगवज्रममूलत्वात्सर्वभाद्रपदोऽसकः ॥ निर्णीयंते विचारेण
सप्रमाणं यथामति ॥ ४॥ मासि भाद्रपदेऽष्टमा जन्माः ॥ एषु व्यते बुधैः ॥ तस्यामेव हि शुद्धा
या सुसवःऽष्टमसेवकैः ॥ ५॥ कर्त्रेभ्यः सर्वभावेन मंगलादियुतः सदा ॥ तदंगत्वेनोक्तं वा
सः कार्योऽस्मात्तदवधये ॥ ६॥ तत्र शुद्धास्वरूपं तु सप्तमी वेधवर्जितं ॥ यदाहर्वं सप्तमी
स्यादष्टमी क्लृप्तयंगता ॥ ७॥ तदा शुद्धानवम्येवोपोष्या स्वाचार्यवाक्यतः ॥ पुरुषोत्तमप्रा
कद्यं यतो नन्दप्रदे मते ॥ ८॥ तत्रोऽसो नवम्यां वै प्राकद्यं च तथैव हि ॥ श्रीमदाचार्यवरणो

रत एव निरूपितं ॥२॥ अनेनेत्यादि नवमीद्युपोष्ये संततः स्फुटं ॥ एतदेवासंधाय प्रोक्तं श्रीविठ्ठ
लेश्वरैः ॥१०॥ यदीत्या रसपूर्वकरीतिरेकेति संस्फुटं ॥ रीतिरिसुक्तितो पूर्वविधामान्याक
दापिना ॥११॥ अन्यथा पूर्वविधेति त्यक्त्वा रीतिः कथं शतता ॥ अन्यथा श्रीमदाचार्योक्तौ विरोधो
न वे स्फुटं ॥१२॥ तद्विरोधेन कथनं नश्रीविठ्ठलसंततं ॥ तस्मादुक्तस्वरूपेणैवोक्तोपोष
णमंतं ॥१३॥ तत्र च प्रातरारभ्य तस्य मन्त्रनिरूप्यते ॥ प्रातः स्नात्वा च विधिना प्रबोधप्रज
वध्नं ॥१४॥ मंगलारात्रिकं लत्वा मंचकं स्थापयेच्छुभं ॥ पीतांबरपराधानं कारयित्वा त्र
जाधिपे ॥१५॥ कुंकुमाक्षतसंयुक्तं तंबूलघृतसंयुतं ॥ धृत्वा पात्रं करे कुर्यात्त्रिलोकंगोकुला
धिपे ॥१६॥ जेरीमृदंगघोषैश्च गीतवादित्रमंगलैः ॥ पंचामृतेन सप्रमस्तपनं कारयेदि
तौः ॥१७॥ पुनः सुगंधतैलेन कुंकुमेन सुगंधिना ॥ आनंदितः कारयेद्द्वैधं मंगं चोत्सवारि

॥१॥ ततः प्रोक्षत मंगानां कुर्यादस्त्रेण नृतनैः ॥ ततो महाहलंकारैर्वस्त्रैः कुंकुमरंजितैः ॥
१२ ॥ अलंकुर्वीत गोपीशुमुष्मीषादितिरुत्तमैः ॥ ततो विजवरेदद्याद्दक्षिणां प्रेमसंयुतः ॥ २० ॥
कुंकुमात्ततता बूलघयमारान्त्रिकं तथा ॥ नालिकेरघययुतं मुशघयसमचितं ॥ २१ ॥ गीतवा
दित्रघोषैश्च कुर्याद्विरात्रिकं विभो ॥ नालिकेरघयं मुशघयं चांपितथैव हि ॥ २२ ॥ निवेद्यत्त
क्षपादात्तदंडवत्प्रणमेद्भुवि ॥ नंदनेदनगोपिशायशोदाप्राणवध्ननः ॥ २३ ॥ आदृशोसि
हरेत्क्षमतादशायनमो नमः ॥ एवं मुच्चार्य शानकैः प्रेमविकलचेतसा ॥ २४ ॥ पुलकोद्दिन्न
सवंगस्त्रिवारं प्रणमेद्भिर्भुं ॥ ततः समर्पयेत्क्षयापकान्तं सुसृतं पयं ॥ २५ ॥ सतिलं सगुडं भुं
द्वत्तपयेति वदन्मुहुः ॥ ततश्च विधिवत्कृत्यं यथा हर्वं समाचरेत् ॥ २६ ॥ ततः श्रीत्क्षमविश्राम
समये वैष्णवे सदा ॥ मध्याह्नं गमयेत्क्षमकथातिः स्मरणेन च ॥ २७ ॥ ततः सायाह्निकं तत्तं

यथाहर्वविधायवै॥ निशीथिद्युदिनेचंद्रेकुर्याजिनोऽसवविनोः॥ २०॥ भगवान्नि कटोस्त्रि
ह्येकाकीप्रेमसंघुतः॥ यशोदानंदगोगोपीगोपादिभिरलंछतं॥ २१॥ त्रजंध्यात्वातत्त
ष्मंरुंश्रीपुरुषोत्तमं॥ कंदर्पकोटिसौंदर्यांप्रादुर्भूतंविचिंतयेत्॥ ३०॥ ततोशंखमृ
दंगादितेरीराष्टैःसुमंगलैः॥ स्तपनंपंचकैःकुर्यात्कुंकुमेनतथाविनोः॥ ३१॥ पीतांबरै
र्नृषयित्वासुगंधैःपुष्पमाल्यकैः॥ कुंकुमागरुसारोभांपटवासैस्तथैवच॥ ३२॥ तुल
सीमंजरीनिष्वस्यजयेत्पुरुषोत्तमं॥ ततश्चतुर्विधंभोज्यमनेकरससंयुतं॥ रोचकव्यं
जनोपेतंरसालादधिदुग्धमत्॥ ३३॥ विविधापूपपक्वान्नसंयावादि समांयुतं॥ समर्प
येन्महाभोगंधूपदीपादिनिस्तथा॥ ३४॥ अर्पयेच्चतथा स्वाह्न्यचत्तीरकमीदकाशा
। षष्टिकाहजनंकुर्यात्ततःप्रेमपरिप्लुतः॥ ३५॥ ततश्चाचमनादीनिहत्वात्वातांबूलमपथित्

प्रेरवालंकरणं तत्त्वात्त्रसंदोलयेद्विभुं ॥३६॥ नवनीतसिताशुक्लाकदलीदाडिमादिकं ॥
नालिकेरंमोदकादिप्रेणातत्रनिवेयेत् ॥३७॥ वाद्यैश्चवक्रनिदंतैः काष्ठक्रीडनकैस्तथा ॥
लालयेत्परयानक्त्यायशोदेभ्रंगसगतं ॥३८॥ हरिस्तचुण्णतैलाद्भिर्गोरिसैविविधैस्तथा ॥
सिंचन्विलज्जोगीताद्यैर्नृत्येतसदवैष्णवैः ॥३९॥ एवं रात्रिविधिं तत्त्वात्त्वासेवैकमान
सः ॥ भोजयित्वा सदानंदं कुर्याद्दारात्रिकं तथा ॥४०॥ स्वापयित्वा तत्र लसं वैष्णवान् भो
जयेद्बहून् ॥ भुंजीत तदनुज्ञातं प्रेमसंलुतः ॥४१॥ एवं जन्मोत्सवकुर्याद्यो नकोर्भवत्स
रः ॥ तस्तस्पाज्जोपिकाधीशपादाब्जे सुदृढरति ॥४२॥ अथ श्रीगोकुलाधीशप्रियाज
न्ममहोत्सवः ॥ निरूप्यते यज्ञाने न न किर्नवति सुखिणः ॥४३॥ मासेनाऽपदेशुक्ताष्ट
मीराधाष्टमीशुभः ॥ कर्तव्यो ह्यस्य वस्तवमंगलैर्विविधैः शुभैः ॥४४॥ प्रातः सेवायथाह

वह्निस्वातत्रुवैभवः॥ सुगंधतैलकाश्मीरैः स्नपनंकारयेदिनोः॥४५॥ काश्मीरंरंजिते
वस्त्रैर्महाघमाणि नृषणैः॥ गुंजानिर्गोपिकाधीशं नृषये सप्रियं प्रभुं॥४६॥ ततश्चवि
विधैर्नो ज्यैः पक्वान्नेश्रातिकोमलैः॥ दाधिदुग्धरसालाद्यैः सूर्यातैः पायसादिति॥४७
नवनीतसिताशशादलीदाडिमादिभिः॥ भोजयेद्गोपिकाधीशं पंजीरकमोदकैः॥४८
ततः कर्पूरकसूरीयुतं तांबूलमर्पयेत्॥ कुर्यादाग्निकं मुद्गनालिके रक्षयान्वितं४९
तांबूलवयसंयुक्तं कुंकुमाक्षतसंयुतं॥ राधिके राक्षसं कुर्वित्यत्कान् नृमौनमेदिनुं५०
एवंश्रीमत्स्वामिनीनां कुर्यात्तिन्नामहो भवं॥ प्रयतो यो ममेद्गुत्तया पुष्टिः। न किंलनेतसः
५१॥ अथश्रीवामनजयंस्फुसवो विनिरूप्यते॥ मासिनाइपदेशुक्ताघादशीश्रवणा
न्विता॥५२॥ उपोष्यासोऽसवांगेनधीयश्चि विधिनाऽभवः॥ तथैवश्रीमदाचार्यैर्निर्दिधे

विनिरूपितं ॥ ५३ ॥ तथा च वामनजयं सुसवेत्यादिना स्फुटं प्रातः सेवादिकं कृत्वा यथाव
क्रोकुलेश्वरं ॥ ५४ ॥ कुंकुमेन सुगंधेन तैलाद्यैः स्नापयेत्ततः ॥ पीतांबरमणिमन्त्रेषु
लान्ठपुरोगदैः ॥ ५५ ॥ पुष्पैश्च मुकुटेनापि नृषयेत्सुस्मोत्तमं ॥ पुनर्मध्याह्नसमये स्ना
पयेत्संचकैर्किं ॥ ५६ ॥ पीतांबरं परीधाय पूजयेत्कुंकुमादिभिः ॥ दध्नीदने च पक्वन्तं गृ
ह्णुस्वाहु समर्पयेत् ॥ ५७ ॥ अष्टाचारान्त्रिकं विष्णोर्दंडवत्प्राणमेहुविमिखलाजिनदंडादि
धारयन् अष्टवामनं ॥ ५८ ॥ नमोस्तुदिहि मे न किं शरणागतपालक ॥ एवं स्तुत्वा विभुं च
स्मंति रं बुधरिये द्रतं ॥ ५९ ॥ एकादशी वादशी च श्रवणार्त्तस्यै यदि तदा तदैव कर्तव्यो
द्युसुको विष्णुश्च खले ॥ ६० ॥ अथ दारुणं लभ्येत वैष्णवं वादशीदिनि ॥ एकादशीदिने कार्य
स्तदोऽस्य विधिं बुधैः ॥ ६१ ॥ इति संवत्सरोऽस्य कल्पलतायां भाष्ये दोऽस्य निरूपणं नाम

प्रथमं दलं निरूप्यं ते तु भक्तार्थं मया श्विनमहोऽसवाः ॥ शश्विनस्यासिते पक्षे दशमी श्रव
णा न्विता ॥ १ ॥ विजयासातिथिर्यत्र विजयार्थं रघुप्रियः ॥ प्रास्वितस्तत्र कर्तव्यो नक्तैर्ज
यमहोऽसवः ॥ सासायं व्यापिनी ग्राह्या सर्वलोकानुसारतः ॥ २ ॥ प्रातः सुगंधकाश्मीरै
रभ्यंगं कीरयेद्विभोः ॥ ततश्च कंबुकेष्मीषादिभिः शूर्पैर्महोत्तमैः ॥ ३ ॥ अंले कुवीतसंप्रे
ममहोर्षे नूषणै रपिसायं काले ततः कुर्यात्तिलकं कुंकुमाक्षतैः ॥ ४ ॥ तां हृलक्षितयोना
पियुक्तसारत्रिकं तथा ॥ स्थापयित्वा गोकुलेशस्योत्तमं गेयवांकुरान् ॥ ५ ॥ रोमां चित्त
तनुभक्त्या प्रणम्येदं वत्सुरः ॥ ततः समर्पयेच्च श्रेष्ठत्वाच्च दशमोदकान् ॥ ६ ॥ एवं यः
कुरुते भक्त्या गोविंदे विजयेऽसवं ॥ सर्वैश्रीगोकुलाधीशचरणोरतिमाप्नुयात् ॥ ७ ॥
शश्विनस्यामले पक्षे पौर्णमास्यां तु वैष्णवः ॥ ७ ॥ शश्विनस्यामले पक्षे पौर्णमास्यां तु

वैष्णवः॥ तां लीलां मनसा ध्यायन्कुर्यात्समदोऽस्रवं॥ ८॥ प्रातः सुगंधतैलेन कुंकुमेन
सुगंधिना॥ स्नापयित्वा गोपिकेशं नृषयेत् नृषणोत्तमैः॥ ९॥ केकिपिच्छोद्भवेनैव मु
कुटेनातिवारुणा॥ कंकणांगदकांचीभिर्विविधैकं वनस्पणो॥ १०॥ मुक्ताहारैस्तथा गुं
जामणिनां हारविभ्रमैः॥ ततश्च तिलकं कुर्यात्समरे स्वाध्यात्मकं॥ ११॥ पाटीरेण तत
कुर्यात्तन्मध्ये मृगनामिजे॥ बिंदुं ततश्च तन्मध्ये मौक्तिकं बिंदुमेव च॥ १२॥ ततो मक
रिकापत्रं तत्राक्षकपोलयोः॥ पीतांशुकैर्नृषयित्वा समरे द्रुककदंबकं॥ १३॥ ततश्च
विविधैर्नोज्ञेयैर्जपिकागतिं॥ मंगलैर्गीतवाद्यादिस्तोत्रैः संतोषयेत्प्रभु॥ १४॥ तत्रा
चारत्रिकं प्रेमाप्रेणमेजो कुलाधिपं॥ एवं सेवेत यो भक्त्या सतद्दास्यमवाप्नुयात् ॥
इति श्रीसंवसरोऽस्रवकल्पलतायामाश्विनोऽस्रवनिरूपणं नाम द्वितीयं दलं ॥ १॥

निरूप्यंतेतेऽथ नक्त्यानां उष्टये कार्तिकेऽशुवाः॥ कार्तिकेऽस्यासितेपक्षे च्छुर्दशां विधुदये
सीतालोष्टसमायुक्तं सकंठकदलान्वितं॥ अथ मार्गं भ्रमयित्वा तदा दीपपुरःसरां कु
र्यात्सुशोभनं नालेतिलकंकुमाक्षतैः॥२॥ समर्पयेत्तथा चाग्ने नक्त्यातां बूलकषयं
ततश्चाभंगविधिना स्नापयेत्तु कुलात्विषं॥३॥ नवीनैः श्वेतवस्त्रैश्च नृषयेऽसुरुषोत्त
मांबुधैः॥ दीपोऽसवः कार्यः सायं व्यापिनिपर्वणि॥४॥ शिरस्यभंगविधिना स्नापयेत्तु
कुलेऽश्वरं॥ ततश्चानुतमैः श्वनैः कंबुकेऽक्षीषवादिभिः॥५॥ विविधैः नृषिणैश्चापि नृष
येऽप्रजनायकं ततो निवेदयेत्तु ज्यमस्पश्चापि दीपका॥६॥ सायं काले ततः कुर्याद्दि
ततैलसुसरितैः दीपकैश्चो ज्वलां रात्रिं गीतैर्विद्यैर्मनोरमैः॥७॥ ततश्च दाडिम
दाकदलीस्तुरसोद्भवैः॥ रसैर्विकारैर्विधैस्तां बूलैश्च सुशोभनैः॥८॥ सुगंधागरुक्

हरकस्तूरीलेपनादिनिः॥मास्यैःसुगंधपुष्पानांयथाभागंउमंडयेत्॥२॥ततश्चारात्रिकं
लास्वापयेत्सुरुषोत्तमं॥द्वितीयेदिततःकुर्यादिन्नकूटमहोत्सवं॥१०॥स्तापयित्वाविभुं
प्रातर्नृषयेद्रूपणोत्तमैः॥शुचैःसकंचुकोष्मीषैस्तथापीतांशुकैरपि॥११॥ततश्चनित्यव
त्तुष्मंरजयेद्गजनादिनिः॥ततो गोवर्धनगिरिंस्नापयेत्सयसागवां॥१२॥पुनःशीतजले
शुद्धैःसुगंधैश्चंदनादिनिः॥ततश्चतुलसीपुष्पहरिद्राकुंकुमात्तैः॥१३॥हस्तिरंजितैर्व
स्रेर्धूपदीपादिनिस्तथा॥स्वादुनिर्विचिधैश्चानैर्दुग्धनिर्मोदिकादिनिः॥१४॥तांबूलारात्रि
कैःश्वापि रजयेन्मंगलैस्वनैः॥प्रमत्तगोमयेनैवकुर्याद्रोवर्धनं गिरिं॥१५॥ततश्चरज
येद्विप्रान्गोपालांश्चकिरोषतः॥वस्त्रमात्स्यसुपकान्तकुंकुमात्तत्तचंदनैः॥१६॥रजाधि
त्वाचगोवस्नानकुर्याद्रोक्तीउनेतथा॥ततश्चाहपसंयावशकुलीमोदकादिनिः॥१७

विविधैर्यजनैश्चापि सूपान्तैः पायसादिभिः॥ दधिदुग्धैर्बहुविधैर्वटकैः पर्यटैस्तथा॥
=प्रदनैश्च तथा कूटैश्च त्वागोवर्धनोपमां॥ धूपदीपादिकं च त्वाप्रोक्ष्य शंखोदकै रपि॥२॥
श्लक्ष्णान् कूटोत्तलसीपत्रं च स्मिन्निवेदयेत्॥ श्रीविबलप्राणनाथंगोत्रनाथं हृदि स्मरे
त्॥ गीतैः सुमंगलैर्नोगसमये तोषयेत्पुनः॥२०॥ ततश्चाचमनं दत्वा तंबूलं विनि
वेदयेत्॥ श्लक्षाचारत्रिकं प्रेमादंडवत्प्राणमेतप्रभुं॥२१॥ ततः सुमंगलैर्गीतैश्चा
न् कूटं परिक्रमेत्॥ य एवमुत्सवं कुर्वति स्फुटस्मः प्रसीदति॥२२॥ कार्तिकस्यासिते
पक्षे द्वितीयां यां च वै श्रवः॥ प्रातरभंगविधिना स्तापयेद्भुक्तेश्वरं॥२३॥ शुभ्रोष्ठी
पक्षौ मरुत्कंकुबुकनूषणौ॥ नूषयित्वा सति लंकुर्वन्ती राजने विभो॥२४॥ दधोद
नंदने च शीरामोदकान् पर्येह तः॥ एवं दीपोऽसवदिनत्रयं कार्यं हि वै श्रवैः॥२५॥

कार्तिकसप्तमिपक्षे एकादश्यां महोत्सवः ॥ विधिवद्वैष्णवैर्नक्त्या कार्यश्चोत्थापना
त्मकः ॥ २६ ॥ प्रातरभंगविधिना स्नापयित्वा ब्रजाधिपं ॥ नवैः सितोष्णीषत्संलंक्य
कादिभिरुत्तमैः ॥ २७ ॥ अनुत्तमैर्नृषिगोश्वनृषयेऽङ्गिमान्तरा ॥ ततश्च रात्रिसम
ये कुर्याद्विष्णोश्च नोत्सवं ॥ २८ ॥ शंखघंटा मृदंगादिवाद्यैर्गतिः सुशोभनैः ॥ हरिश्च कुंकु
माद्यैश्च मंगलैश्च त्रयेऽङ्गुवैः ॥ २९ ॥ तत्वेत्तु मउपंतत्र न्यसेत्सिंहासनोत्तमं ॥ मउप
स्य चतुर्दित्तु कुर्यादीयान् नृपतान् ॥ ३० ॥ दक्षिणाभिमुखं तस्मिन् नक्त्या संस्था
पयेत्ततः ॥ उत्तिष्ठोत्तिष्ठ गोविंदस्य जनिशजगत्पते ॥ त्वयि सुप्ते जगत्सुप्तसुत्थिते ७
त्सत्सितं जगत्पते ॥ एतन्मंत्रं त्रिरुच्चार्य त्रिवारं गोपिकेश्वरं ॥ सासिंहसनमुत्थाप्या
शनैः संस्थापयेत्सुतः ॥ ३२ ॥ ततश्च पंचकैः तस्मिन् भंगविधिना तथा ॥ स्नापयि

त्वाहजयेच्चपुष्पमात्यैसुगंधिनिं॥३३॥पीतांबरंपरीधाप्यतथासहलिकादिक्यंततर
श्वस्त्रापयेदश्रेहसनीचाग्नि संनृतां॥३४॥धूपदीपादिकंतत्त्वानैवेद्यंकल्पयेन्मृदुः॥
अर्पयेच्चनवीनेक्षुकंदमूलफलादिकं॥३५॥ततश्चाचमनंदत्वातांबूलादिनिवेदयेत्
निराजयेच्चप्रणामैस्त्रदाक्षिणपुःसरं॥३६॥ततश्चजागरंकुर्याद्गुणगानादिनिर्हरेः॥द
धिरोचकपकान्तानृत्तत्वापात्रवत्तुष्टये॥३७॥धूपदीपैःपात्रमेकंप्रतियामंसमर्पयेत्
प्रतिभोगावसानंचकुर्यादिरात्रिकंतथा॥३८॥तद्दिकंयदा रात्रौ स्यात्तदोत्थापयेदि
वा॥यएवंभक्तिमाकुर्यात्किंस्सोत्थापनोऽस्व॥३९॥लनेतसुहृदोभक्तिंहरेः प्रेमात्ति
कांसवैः॥इतिश्रीसंवत्सरोऽसवकल्पलतायांकार्तिकोऽसवनिरूपणं नाम तृतीयंदलं
श्री॥ ॥अथमार्गश्रिरमासिप्रमेयफलबोधके॥प्रेमेय रससिष्यर्थं हजये

ओकुलाधिपं॥१॥पटांबरैस्तुविविधैर्मृदुनिस्सूलकंबुकैः॥नृषयेदृषणोदियैस्तथा नृगमा
दादिभिः॥२॥मधुरैर्दधिदुग्धेत्तुरसपिष्टंविनिर्मितैः॥रसैरस्यैसंयावशाकुलीमोदकादि
भिः॥३॥विविधैर्व्यंजनैश्चापिनपाचारादिरेवकैः॥भोज्यैर्वुडुविधैश्चास्यैर्भोजयेदन्नहंवि
सुः॥४॥एवंमार्गशिरोकुयत्सिजांप्रेमात्तयेप्रतोः॥५॥स्तमात्मप्रदोदद्यात्स्वनक्तिंनंदनं
दन॥५॥इतिश्रीसंवत्सरोत्सवकल्पलतायांमार्गशिरोत्सवनिरूपणं नामचतुर्थदलं
निरूपते॥थपौषमासस्यमहोत्सवविधिंविनो॥महोत्सवस्वरूपं च न कानां नक्तिबुधये
॥पौषमासस्याद्यपत्तेनवम्यांपुरुषोत्तमः॥श्रीविवलेत्सरूपेण प्रादुरासीत्तपानिधिः॥२॥
भक्तिमार्गप्रवृत्त्यर्थं दैवैघारप्रपातवान्॥विदांजनाष्टमीत्यक्कायासाद्यैरतएवहि॥
समीधाकठनृयैवनिणीतंनवमीत्रतं॥ततस्तत्किसिधर्थंकार्यस्तोत्रोत्सवोबुधैः॥४॥७

शंखदुंदुभिनिघोषैर्गीतेवद्यैः सुमंगलैः ॥ मंडपे न्मंदि रवस्त्रे स्तारणैः कदलीदलैः ॥ ५ ॥ हृगो
फलैर्नालिकेरैः पताकैर्विविधैस्तथा ॥ प्रातरुत्थाय च ततश्चाभंगविधिना विभुं ॥ ६ ॥ स्वापदि
त्वाततः श्लक्ष्मं नृषयेद्रूपणोत्तमैः ॥ कंबुकेन वपीते नक्षौमेना न्यस्य द्रुतेन चाण्डा ॥ तृक्षकं
बुकमुखेन पीतोष्णीपोत्रमेनवा ॥ नवकाश्मीररक्तेन प्रावारिणामलेनवा ॥ ७ ॥ काश्मीरा
गरुसारादिमाल्यैश्च पटवासकैः ॥ सुगंधैर्विविधैश्चान्यैः प्रेसां श्लक्ष्मं समर्पयेत् ॥ ८ ॥
ततश्चणकगोधूमपिष्टे ह्युरसकासितान् ॥ मेदकादीन् शिखरिणीघनं दध्यमृतोप
मा ॥ ९ ॥ ससितं वसुतं हीरं नवमृद्गाजनस्त्रितं ॥ नवनीतं वससितं कदलीशुद्धादि
मान् ॥ १० ॥ तथा विविधान्याकन्-मर्तान् पायसादिकान् ॥ समर्पयेद्रुक्तियुक्तश्रीलक्ष्मा
विह्वलेश्वरे ॥ ११ ॥ तांबूलाद्युपचारं श्वदत्वा च मनमर्पयेत् ॥ ततश्चारत्रिकं ललाभक्या

संप्रणामेत्सुं ॥ १७ ॥ एवं सप्रेमयः कुर्यात् श्रीविलमहोसवांतस्मश्रीगोकुलाधीशः शि
घ्नं संप्रविशे हृदि ॥ १४ ॥ ॥ इति श्रीसंवसरोसवकल्पलतायां पौषोऽसवनिरूपणां नाम
पंचमदर्शनं ॥ माघमासोऽसवविधिलिख्यते यविविक्तः ॥ माघेश्वरापंचमीस्य हृदयव्या
पिनीयदि ॥ १५ ॥ तदोसवो वसंतारव्यः कार्यो गीतादिनिर्महान् ॥ अक्षमभ्यंगविधिनास्ता
पयित्वा च नृष्ये ॥ १६ ॥ सितैस्तुकुंकुकोक्षोपकविबंधादिनिर्भवैः ॥ सुगंपुष्पवृतादिमे
जरीपद्मवादिभिः ॥ १७ ॥ विविधैः पटवासैश्च कुंकुमागरुसारकः ॥ कोटिकंदर्पलावाप
मर्चयेद्गोकुलाधिप ॥ १८ ॥ ततश्च स्वहृदयकास्तपथाशक्तिनिवेदयेत् ॥ तांबूलमर्पयित्वा
चक्षुवाद्यारात्रिकं नमेत् ॥ १९ ॥ ततश्चारभकाश्मीरपटवासादिनिर्विभुं ॥ सुवाद्यैर्नृत्तगी
ताद्यैरादोलोसवसमर्थयेत् ॥ २० ॥ इति श्रीसंवसरोसवकल्पलतायां माघोऽसवनि

निरुपणं नाम षष्ठं दत्तं ॥ १ ॥ अथोऽसवनिरूपणं ॥ तेषामसिफालुनसंज्ञके ॥ फालुनस्यासितेषु
क्षेत्रे श्रीमद्देवर्षिनाधिपः ॥ १ ॥ व्याजं लौकिकमाश्रित्य श्रीविवलगृहे गमत् ॥ प्रेमातिषंगबोधार्थं
प्रेमातिशयवस्तुतः ॥ २ ॥ तदा गमनसंज्ञातः श्रीविवलगोकुले तदा ॥ उऽसवः सुमहानासी
अनन्तकयोगस्तिवर्णनि ॥ अतदीयैस्तु तदा त्वर्थं कर्तव्यश्चोऽसवो महान् ॥ वस्त्रालंकाररूपा
दिनोजनैर्विविधैरपि ॥ ३ ॥ सुगंधपुष्पतांबुलारात्रिकादिनिरुत्तमैः ॥ रोमांचिततनुर्हत्वा
प्रणमेद्वलाधिपं ॥ ४ ॥ फालुन्यां पौर्णमास्यां स्नाययेत्तज्जनायकं ॥ अथ्यगविधिना स्नान
पथेत्प्रेमपरितः ॥ ५ ॥ पुनर्होऽसवं कुर्यादुत्तराफालुनीदिने ॥ तथा स्कीहोऽत्कलखंडेन
पंप्रत्युक्तवान्हरिः ॥ ६ ॥ तथा च फालुन्यां क्रीडनं कुर्याद्दोलायाममन्त्रमिषेति ॥ सर्वदोलां
समारोप्य मंडपे तस्त्रवादिनिः ॥ ७ ॥ नैवेद्यद्वयपदीपाद्यैर्होलां संसृजयेत्ततः ॥ पीतांशुक

सीतोष्णीषकंबुकादिविह्वलितं॥२॥ दोलामारोपयेत् तृप्तसंशंखदुंदुनिनिखनेः॥ काश्मीरपं
काप्रारुसशादिपटवासकानू१०॥ स्थापयित्वाप्रतोकुर्यात्तत्तदनिर्मैत्रणं॥ ततस्तेहजये
हृष्टंमाल्यैश्चापिसुगंधनिः॥११॥ ततोविधिघपकान्तरध्यादिविनिवेदयेत्॥ तोबूलमपीथि
त्वाचकुर्यादिरात्रिकंततः॥१२॥ कत्रयिश्वात्तमैगीतैरेवदोतोऽसवास्त्रिधा॥ अत्वाप्रदक्षिणं
चाग्नेप्रणामेदंज्वदिनुं॥१३॥ ततो गोपिशुमुत्रार्यदोलामुवा सयेतथा॥ भक्तिप्राप्तिबुद्धिः
कार्यश्चेवदोमहोऽसवः॥१४॥ इति श्रीसंवसरोऽसवकल्पलतायां फालुनोऽसवनिरूपणं
नाम सप्तमं दलं॥ ॥ अथ चैत्रोऽसवविविधिविनिरूप्यते चैत्रे मासि तु शुद्धायां नवम्यां १०
रघुनायकः॥१॥ प्रादुरासीत्ततकार्यो विष्मवैरुः सवो महान्। तर्दंगत्वाद्गतस्यापि सोपो
स्यासर्वथा बुधैः॥२॥ नोपोष्याचाष्टमी किंवा प्रातः स्याद्दश्मीयपि॥ तद्भावे तु सर्वैवपारणा

द्विविधानतः॥३॥ अगस्त्यसंहितायां च वचनानि तथैव हि॥ लभ्यते तानि लिख्यंते प्रमाणा
त्वेन चान्न वै॥४॥ तथा चान्नैत्रे मासिनवम्पां लुजातो रामः स्वर्ग्यहरिः॥ पुनर्वस्वर्त्तसंयुक्ता
सा तिथि सर्वकामदा॥५॥ सैव मध्याह्नयोगेन माहुर्युगपत्तमानवेत्॥ जेष हर्षाणां संप्राप्तिल
त्ते कर्कटकाक्षये॥६॥ अत्राविरासी सकलयाकौ शाल्यायां परः पुमान्॥ नवमीचाष्टमी वि
दात्याज्याविष्णुं परार्थिणैः॥७॥ उयोषां नवम्पां वैदशा म्पायेर्वपवे रणा॥ दशम्पां पारणा
यां श्वन्निश्वयान्तवमीक्ष्ये॥८॥ विदापिनवमी प्राघ्ना वै भवे रप्य संशयमिति तत्र प्रातः
सुमुत्थाय स्नापयेत्तपे च कैर्विभुः॥९॥ ततश्चाभंगविधिना नृषये च तयोत्तमैः॥ महार्चै
र्नृषणैर्दिव्यैः वस्त्रैः कुंकुमरंजितैः॥१०॥ ततो मध्याह्नसमये शंखदुंडुनिनिस्विनैः॥ विविधै
गीतवाद्यैश्च स्नापयेत्पंचकः पुनः॥११॥ पीतांबरैः काश्मीरमात्याद्यैः हजयेत्ततः॥ ततश्चा

नृषतोर्दिव्यै विविधं नोज्यं पकान्नादिनिवेदयेत् ॥ १ ॥ तांबूलमर्पयित्वा च कुर्याद्दिगत्रिकं त
तः ॥ प्रणामे दंडवकृत्स्नं यदीच्छेत्कृत्स्नमुत्तमं ॥ २ ॥ इति श्रीसंकरोऽस्य कल्पलतायां चैत्रोऽस
वनिरूपणं नाम षष्ठमं दलं ॥ १ ॥ निरूप्यंते यत्नका नोऽष्टये माधवोऽसवः ॥ एकादश्यामाघ
पक्षे माधवेण कुलाधिपः ॥ १ ॥ शक्तिर्भाविता वान् स्वास्यं पुष्टिर्मागं प्रवृत्तये ॥ पुष्टिर्मागं प्रिकर्त्त
स्तुभक्तैस्तद्गुक्तिसिद्धये ॥ २ ॥ महोऽसवस्तत्र कार्यो विविधैर्मंगलादिभिः ॥ प्रातरभ्यंगविधि
नास्तापयेद्रजवध्रभं ॥ ३ ॥ काश्मीरं रंजितैर्वस्त्रैर्नृषणैश्च महाधनेः ॥ नृषयित्वा च क
श्मीरपुष्पाद्यैश्चाचयेद्दिभुं ॥ ४ ॥ ततो दुग्धादिभिर्नोज्यै विविधैर्नोजयेत्प्रभुं ॥ तांबूलमर्प
यित्वा च नेरीडुडुमितिः स्वनेः ॥ ५ ॥ विविधैर्गीतवाद्याद्यैः कुर्याद्दिगत्रिकं शुभं ॥ देवप्रण
मेत्प्रणामं श्रीवध्रनात्मकं ॥ ६ ॥ एवं नक्तयोऽसवं तत्वापुष्टिभक्तिमवाप्नुयात् ॥ ७ ॥

पक्षे उवैशाखे तृतीयाक्षय संज्ञिता ॥ ७१ ॥ भक्तैस्तत्र कर्तव्यो विधिना चंदनोऽसवः ॥ कार्यो हि
विधिना तत्र प्रातरभंगकं हरे ॥ ७२ ॥ कारयित्वा ततः श्वतप्रचारपरिधानकः ॥ नृष्ये
च्च तथा वज्रं चित्तैर्मुक्ताविच्छेषणैः ॥ ७३ ॥ कंकुमागरुकर्करकस्तूरीभिः सुघर्षितं ॥ चंद
नं स्थापयेत्सन्ने विधिना चाग्निमंत्रयेत् ॥ ७४ ॥ चंदने नाचयेद्भक्त्या पदाद्यवयवान् हरेः ॥
शीतलैः पुष्पमालैश्च वीजयेद्विजने स्तथा ॥ ७५ ॥ तथा चोक्तं - खंडे उ प्रोक्तवान् नृपति
हरिः ॥ तथा च ॥ वैशाखस्यासिते पक्षे तृतीयाक्षय संज्ञिता ॥ तत्र मांसेपयेऽंधं लेपनैरपि
शामनं प्रियादि ॥ ७६ ॥ दध्यौदनं मानकं च नवमृदा जस्त्रितं ॥ तांबूलमर्पयेद्भक्त्या कुर्या
दारात्रिकं तथा ॥ ७७ ॥ प्रणमेदं उवद्भक्त्या यः कुर्यादिव सुखं प्रयतो लभते पुष्टिं भक्ति
सपरमोत्तमं ॥ ७८ ॥ वैशाखस्यासिते पक्षे श्रीनृसिंहचण्डेशी ॥ जयंती सा पापहरा का

सर्वकार्ये तत्र ब्रह्मोऽसौ ॥१५॥ सर्वविधा उसात्तैर्नैवोपोष्या कथंचन मुनिनिर्व
चनं प्रोक्तं वैष्णवोद्देशतस्तस्य ॥१६॥ वैष्णवैस्तु न कर्तव्या स्मरविधा च उद्देशी ॥ प्रातर
भंगविधिना स्नापयित्वा तथोत्तमैः ॥१७॥ काशमी रंजितैव स्त्रैर्नृषयेत्सुरुषोत्तमं ॥
तत्तश्च नित्यवत्कुर्याद्दिनासायंसेवनं हरे ॥१८॥ सायंकाले ततः कुर्यात्त्रयपनं पंचकैर्वि
जो ॥ पीतांबरैण मालाभिश्चंदनेनार्चयेत्प्रभुं ॥१९॥ दध्योदनं पानकं च कर्कराकरा
दिकं ॥ समर्पयित्वा तांबुलांचार्पयेत्प्रेमसंयुतं ॥२०॥ ततश्चारत्रिकं कुर्याद्दीपवादित्र
मंगलैः ॥ यादृशोसीति पद्येन प्रणामेत्सुरुषोत्तमं ॥२१॥ सर्वं कृत्वा श्रीनृसिंहजयंती च त
मुत्तमं ॥ परमं भक्तिमाप्नोति मुच्येते चातिपातकैः ॥२२॥ ॥ इति श्रीसंवत्सरोऽसवकल्पा
लतायां वैशाखोऽसवनिरूपणं नाम नवमं दलं ॥२३॥ उऽसवोऽप्येष्टमासस्य वि

विधिनायनिरूप्यंते। ज्येष्ठमासिसितेपक्षे रुद्धे वै चं ५ दैवते ॥ पौर्णमास्यां सदानक्या संस्त्रा
पयेत्सुभुं ॥ शात्रमणा च तथा प्रोक्तं संघेन मुनीश्वरैः ॥ ज्येष्ठाप्रशंसकाध्याये पुराणे ब्रह्म
संतके ॥ १ ॥ तथा चामासे ज्येष्ठे च संप्राप्ते नक्षत्रे चैवं दैवते ॥ पौर्णमास्यां तदास्तानं सर्व
कालहरिदिजा ॥ ३ ॥ प्रथमे हि त्रसायान्दे जलमानीय मक्तिः ॥ स्थापयेत्कलशेषुषु
मध्ये पुष्पाणि निक्षिपेत् ॥ ४ ॥ चंदनं डलसी पत्रं हिल्ला वार्यनिमंत्रयेत् ॥ ततश्च प्रात
रुद्याय स्थापयेत्कुलाधिपं ॥ ५ ॥ स्वर्णधर्ममिति श्रुत्वा तथा पुरुषसूक्ततः ॥ घंटासंभ
मृदंगाद्यै विविधैर्मंगलैस्वने ॥ ६ ॥ ततश्च विविधैश्च वस्त्रैः रुद्धं विवृषयेत् प्रियाक्ष
मोदकैः सुदुः पानकैः नोत्तमैश्च ॥ ७ ॥ भोजयेत्पिकाधीशं तांबूलादितथापयेत् ॥ एवं
यः पूजयेत्कुर्यात्तस्य तृप्तमप्रसीदति ॥ ८ ॥ इति श्रीसंवत्सरस्येव कल्पलतायां ज्येष्ठे

भवनिरूपणां नामद्वयमंदलं ॥ महोऽसवोऽप्याषावस्पविस्तरागनिरूप्यते ॥ श्राषाटशु
 क्लपक्षेत्रपुष्पायदिनवेतदा ॥ कार्योरथोऽसकप्रेमा ॥ श्रीलक्ष्मप्रोतयेबुधैः ॥ १॥ तथाचो
 क्तं जगन्नाथप्रणोदिशान्तरपति ॥ स्कंदसोत्कलखंडस्यऽध्यायेचैकोनत्रिंशके ॥ १॥ त
 थाच ॥ श्राषाटस्पसितेपक्षेद्वितीयापुष्पसंयुता ॥ तस्यांरथेसमारोप्यरामंचमया
 सहेति ॥ ३॥ प्रातरभंगविधिनास्तापयित्वाधूजेश्वरं ॥ सितैःसुकुंबुकोष्ठीषप्रचारक
 विबंधनैः ॥ ४॥ महाघरिन्त्रनीलेन्द्रमणिवज्रादिनृषितैः ॥ नृषणैर्नृषियेद्रुत्कारयम
 श्वाश्वन्तृषयेत् ॥ ५॥ विविधैर्नृषणैर्वस्त्रैःसंस्तुत्यावाहयेत्ततः ॥ स्थापयित्वाचविधि
 वदहीणागतिमुखंरथं ॥ ६॥ संस्थापयेद्यथेत्तस्मिन्शंखाद्यैर्मंलस्वनैः ॥ ततोविविधप
 क्कान्तं कर्कटीबीजमोदकान् ॥ ७॥ मुजंकुरान्तथाचाम्भान्पातकंचसितालतं कर्क

टीकदलींशुक्ताफलान्यसुत्रमनिवा॥१॥ त्रिधासमर्पसर्वतांबूलंचत्रिधार्पयेत्॥ तत्वाचा
रात्रिकंनक्त्यारथंस्त्रं प्रणामेद्विभुं॥२॥ त्रिःपस्त्रिम्पगोपीशरथमुवासयेत्ततः॥ एवंब्यः
हजयेत्कृष्णंसवैत्तममवाप्नुयात्॥ १०॥ इतिश्रीसंवत्सरौसवकल्पलतायामाषाढो
सवनिरूपणंनामैकादशमोऽध्यायः॥ ॥ अथश्रावणमासस्यनिरूपणंतेमहोसवाः
॥ श्रावणेविमलेपद्मेएकादशपांडुवैभवः॥ पवित्रारोपणंकुर्यात्तृणमावर्ज्यनक्तिः॥
शौभैःकापसिसूत्रैवापवित्रंविधिवत्तः॥ तत्वांसंस्थापयेत्पात्रेविधिनाचाह्येत्ततः॥
प्रसांचिततनुत्वाश्रीलक्ष्मिंविनिविदयेत्॥ नयसूत्र्यथ्यासक्तिंसितादिविनि
वेदयेत्॥ एवंब्यःप्रयतोन्नक्त्यापवित्रोसवमहोचरेत्॥ गोफुलाधिशापादाङ्ग
रतिम्यदृष्टानवेत्॥ ४॥ नकुर्याद्योनरोत्तोहात्पवित्रारोपणंहरी॥ तस्यसंवत्सरत्तु

तादृजानिःफलतामियात् ॥ ५ ॥ श्रावणं पौर्णमास्यां उभयसुखं ध्ववैष्णवः ॥ भक्त्या श्रीगो
लाधीशोरक्षाबंधनमाचरेत् ॥ ६ ॥ विविधैः पदसूत्रैस्तु तत्वारक्षा मनुत्तमं ॥ स्था
पयित्वा तत्र मेपत्रिकुं कुमारात्रिकादिकं ॥ ७ ॥ तत्त्वत्तिलकंबधारत्तां श्रीकरयोः ॥
शुभं ॥ अर्पयित्वा च तां बुलधयनी राजयेत्ततः ॥ ८ ॥ समर्पयेत्ततो भक्त्या मृदुश्वदरा
मोदकानां तां बुलाद्यर्पयित्वा च प्रणामेदं उवत्सु ॥ ९ ॥ गोकुलाधीशपादाब्जपरागा
रक्तचेतसां ॥ भक्त्यानां तुष्टये प्रोक्ताः संवत्सरमहोत्सवः ॥ १० ॥ संवत्सरोत्सवानुज्ञा
त्वात्तस्मै सेवा समाचरेत् ॥ यो भक्त्या सलज्जेद्गवंगोकुलाधीशपादयोः ॥ ११ ॥ स्वस्वा
र्थचरणं नो जराणुदास्यार्थिनां क्षता ॥ संवत्सरोत्सवदले सुता कल्पलतामया ॥ १२
तेन चायं प्रीतिं हंतुं हानिनिःसाधने मायि ॥ तात्वा ज्ञात्वापि यत्र जीव बुधानि स्तु

१०

पितं॥१३॥ ह्रमंवाचार्यचिरणास्तस्वीयेषुदयालवः॥गोवर्धनांधीशापादाप
मद्यस्यार्थिनः॥सदादेवकीनंदनस्येयंश्रुतिर्विजयतेतरं॥१४॥ ॥
इतिश्रीसंवसरोसवकल्पलतायांश्रावणोसवनिरूपणंनामधादशमं
दलंसंहरां संहराचियंसंवसरोसवकल्पलता॥ श्री श्री